

PRZEMOC DOMOWA I PRZEMOC WOBEC KOBIET

Niedopuszczalnym jest fakt, że codziennie jedna na pięć kobiet w Europie staje się ofiarą przemocy, a przemoc domowa i przemoc wobec kobiet w Europie są nadal powszechne. Rada Europy ocenia, że około 25% kobiet doświadczyło przemocy fizycznej, a 10% doznało przemocy seksualnej z użyciem siły. W większości przypadków sprawcą była osoba z najbliższego otoczenia ofiary, najczęściej jej partner lub były partner. Szacuje się, że społeczne, ekonomiczne i zdrowotne skutki, jakie przemoc wywołuje, kosztują każdy z krajów Rady Europy ponad 34 miliardy euro rocznie, co daje 555 euro rocznie na głowę jednego mieszkańca.¹

Badania pokazują, że około 14% wszystkich kobiet po 16 roku życia doznała przemocy domowej będąc w związku ze sprawcą. Jednocześnie, wiele z nich cierpi z powodu doświadczanej przemocy fizycznej i seksualnej ze strony byłych partnerów, nawet po rozpadzie związku. Dla wielu kobiet zakończenie związku wcale nie gwarantuje im bezpieczeństwa. Częstym zjawiskiem jest również przemoc wobec dzieci, a badania ukazały związek pomiędzy przemocą domową wobec kobiet a przemocą fizyczną wobec dzieci. Ponadto, funkcjonowanie w środowisku gdzie występuje przemoc domowa pozostawia u dzieci trwałe urazy.

Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie prowadzonego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej² wskazuje, że w latach 2009-2010 w sprawach związanych z przemocą w rodzinie pomocy udzielono ponad 80 000 osób. Dane statystyczne policji³ pokazują, że liczba ofiar przemocy domowej w Polsce (w tym kobiet) w latach 2005-2010 nie zmieniła i utrzymywała na poziomie 130tys. osób rocznie. Ponadto w badaniach przeprowadzonych przez TNS OBOP w 2010 roku⁴ większość respondentów oceniła, porównując obecną sytuację z tą sprzed 10-15 lat, że nastąpił wzrost liczby ofiar przemocy oraz sprawców tych przestępstw. Jednocześnie ofiarą przemocy (ekonomicznej, psychicznej lub fizycznej) w rodzinie było nawet 16% badanej grupy, a 60% badanych stwierdziło, że zna przynajmniej jedną rodzinę, w której kobiety doświadczają przemocy. Z zebranych danych wynika,

¹ Źródło Rada Europy: http://www.coe.int/t/dg2/equality/DOMESTICVIOLENCECAMPAIGN/FAQ_en.asp#P59_4532 (strona z dnia 23.11.2011).

² Sprawozdania dostępne są na stronie Ministerstwa, <http://www.mpips.gov.pl/przemoc-w-rodzinie/sprawozdania-z-realizacji-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/> (strona z dnia 23.11.2011).

³ Przemoc w rodzinie – statystyki policji, http://statystyka.policja.pl/porta1/st/944/50863/Przemoc_w_rodzinie.html (strona z dnia 23.11.2011).

⁴ Badania dostępne są na stronie MPiPS, <http://www.mpips.gov.pl/przemoc-w-rodzinie/diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-w-polsce/> (strona z dnia 23.11.2011).

że większość badanej grupy ma doświadczenia z przemocą w rodzinie i zetknęła się z nią osobiście albo pośrednio. Tylko 28% badanych w ogóle nie miało doświadczenia z przemocą w rodzinie.

Europejski Trybunał Praw Człowieka w swoim orzecznictwie zwrócił szczególną uwagę na potrzebę aktywnego zaangażowania państw w walkę z przemocą domową (zob. sprawy: X i Y v. Holandia 26.03.1985, Bevacqua v. Bułgaria 12.06.2008, MC v. Bułgaria 4.12.2003) oraz że istnieje pozytywny obowiązek państwa do zapewnienia skutecznego ścigania i karania sprawców przemocy domowej. Jednocześnie państwo jest zobowiązane do wprowadzenia i stosowania odpowiednich ram prawnych, które chronią ofiarę i gwarantują jej dostęp do odpowiedniej pomocy (zob. sprawy: Airey v. Irlandia 9.10.1979, Kontrova v. Słowacja 13.06.2006, Branko Tomasic v. Chorwacja 15.01.2009).

Tym bardziej, w ocenie Amnesty International, Konwencja Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej przyjęta przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 7 kwietnia 2011 roku stanowi ważny instrument w walce przeciwko przemocy wobec kobiet i przyczyni się do lepszej ochrony ofiar przemocy oraz zwiększy wykrywalność i karanie tego rodzaju przestępstw. Mechanizmy i zawarte w Konwencji definicje: gwałtu, przemocy seksualnej, przemocy domowej czy molestowania w większym stopniu wpłyną na wykrywanie i karanie sprawców przestępstw. W konsekwencji zapobiegnie to przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Konwencja przyczyni się również do szerszej i lepszej wymiany dobrych praktyk pomiędzy różnego rodzaju podmiotami, co wpłynie pozytywnie na sytuację kobiet i dziewcząt doświadczających przemocy. Konwencja została otwarta do podpisu w dniu 11 maja 2011 roku na sesji Komitetu Ministrów w Stambule. Obecnie dokument podpisało 17 państw, tj.: Austria, Czarnogóra, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Luksemburg, Macedonia, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Turcja i Ukraina. Konwencja wejdzie w życie w 3 miesiące po jej ratyfikacji przez dziesięć państw-sygnatariuszy (w tym co najmniej osiem państw członkowskich Rady Europy).⁵

Zwalczanie wszystkich form przemocy wobec kobiet jest jednym z głównych priorytetów działań państw Unii Europejskiej, co było podkreślane w programach Prezydencji Hiszpanii, Belgii i Węgier w Radzie Unii Europejskiej oraz Komisji Europejskiej. 7 marca 2011 roku Rada Unii Europejskiej ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Polityki dotyczącej Konsumentów (EPSCO) przyjęła Europejski Pakt na Rzecz Równości Płci. Jako jeden z kluczowych celów w zakresie równości płci,

⁵ Więcej informacji na temat procesu podpisania oraz ratyfikowania konwencji dostępnych jest na stronie Rady Europy: <http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=210&CM=1&DF=&CL=ENG> (strona z dnia 23.11.2011) oraz http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/source/flash/map/examples/zoom_and_description/map_en.htm (strona z dnia 23.11.2011).

państwa członkowskie Unii Europejskiej po raz pierwszy wyznaczyły przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy wobec kobiet. Podkreślono, że przemoc wobec kobiet jest nie tylko łamaniem praw człowieka, ale także przeszkodą w osiągnięciu w UE spójności społecznej. Amnesty International przygotowując zalecenia dla Polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej zaznaczyła, iż Polska musi dołożyć wszelkich starań aby Unia Europejska przyjęła kompleksową strategię działań na rzecz eliminacji przemocy wobec kobiet. Strategia ta powinna uwzględniać różne formy przemocy (w tym również okaleczanie narządów płciowych kobiet) oraz gwarantować szeroki poziom ochrony ich praw kobiet. Prezydencja powinna podjąć starania zmierzające do rozpoczęcia ogólnoeuropejskiej kampanii na rzecz eliminacji przemocy wobec kobiet. Amnesty International wezwała Prezydencję do wsparcia procesu pełnej implementacji Europejskiego Paktu na rzecz Równości Płci. Prezydencja powinna śledzić postępy Komisji Europejskiej we wdrażaniu Strategii na rzecz Równości Kobiet i Mężczyzn na lata 2010-15, a w szczególności przyjęcie instrumentów gwarantujących ochronę praw kobiet. Prezydencja powinna przekonać kraje członkowskie Unii Europejskiej do podpisania, a następnie niezwłocznej ratyfikacji Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Amnesty International, apeluje do państw Rady Europy o niezwłoczne podpisanie Konwencji, bowiem nadal przemoc wobec kobiet w Europie jest powszechna a obecne przepisy nie gwarantują pełnej ochrony ofiar. Amnesty International podkreśla, że każda osoba jest równa wobec prawa. Przemoc wobec kobiet i trwała bezkarność sprawców tych czynów jest ciągle powszechna w całej Europie, dlatego jak najszybsze podpisanie, a potem ratyfikacja i pełna implementacja Konwencji przez Polskę oraz inne państwa Rady Europy przyczyni się do lepszej ochrony ofiar przemocy oraz zwiększy wykrywalność i karanie tego rodzaju przestępstw.

Europa powinna stać się strefą, gdzie istnieje zero tolerancji dla przemocy wobec kobiet.

Więcej informacji:

Tekst Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej

http://www.europapraw.org/files/2011/10/konwencja_PL.pdf (PL)

<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/DomesticViolence.htm> (EN)

Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące przemocy wobec kobiet (EN):

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/violence/CAHVIO_2009_10%20Case%20law%20of%20the%20European%20Court%20of%20Human%20Rights.pdf

Informacja o Konwencji na stronie Rady Europy (EN):

<http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=210&CM=1&DF=&CL=ENG>

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/source/flash/map/examples/zoom_and_description/map_en.htm

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce – badania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej:

<http://www.mpips.gov.pl/przemoc-w-rodzinie/diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-w-polsce/>

Amnesty International, Time to take a stand: Amnesty International opposes amendments that will weaken the Council of Europe treaty on violence against women,

<http://www.amnesty.org/en/library/asset/IOR61/004/2011/en/26790976-0d0b-47ac-9aef-3eb4f91a6fbe/ior610042011en.pdf>

Amnesty International, Council of Europe: Don't waste this opportunity: make the right choices on the convention on violence against women,

<http://www.amnesty.org/en/library/asset/IOR61/014/2010/en/4e10ffd5-fc51-4271-a140-9e676735e6bd/ior610142010en.pdf>

Amnesty International, Europe takes major step forward to end violence against women,

<http://www.amnesty.org/en/library/asset/IOR61/007/2011/en/2dfd3659-63f8-45d8-8d26-7fb17ba1e705/ior610072011en.pdf>

Amnesty International, Rekomendacje dla polskiej prezydencji w Radzie UE (PL),

http://www.amnesty.eu/content/assets/Doc2011/Polish_recommendations_polish.pdf

*Opracował: Andriy Korniychuk
Listopad 2011*